

Executive Summary

BFL has been categorized as a Category B project, as the potential adverse environmental and social impacts on population within the Protected Areas or those living around who depend on the PA for their livelihoods or environmentally important areas are site-specific, reversible and can be readily mitigated.

Therefore, to ensure that all BFL funded projects and programs are environmentally and socially sustainable as well as in line with BFL's policies and guidelines, an Environmental and Social Management Plan (ESMP) involving stakeholder participation and timely public disclosure is required.

An Environmental and Social Management Plan (ESMP) for Phibsoo Wildlife Sanctuary, describes mitigation measures/good practices at activity level which are required as per the screening protocol. All the screened activities which has potential risks to environment and social management have to prepare ESMP which include environment management and mitigation plans during pre-activity, activity implementation and closing phases. Hence, it contains description of the detailed actions including communities, roles, communication and reporting and monitoring processes required as part of the implementation. In order to ensure that the issues of all stakeholders are taken into account, it includes a stakeholder engagement plan. The plan includes identification of stakeholders, method of engagement, timing and logistics. It is a requirement for all parks and biological corridors to keep record, reporting, review, auditing and update ESMP yearly as per the planned activities.

The activities that required ESMPs for the year 2021 under Phibsoo Wildlife Sanctuary are:

1. Maintenance of Patrol Route connecting Singye gewog to Phibsoo outpost.
2. Construction of Retention wall at Phibsoo range office.
3. Improvement of Natural Water holes at Longa Tar Tsho, Charno Tsho and Longa Basti Tsho and Saltlicks under Phibsoo and Nichula Range office.
4. Improvement or management of lowland grassland

གོང་ཁྱབ་བཅུད་དོན།

འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་ཁྲིའི་ཆོ་སྲོག་མ་དངུལ་འདི་མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་མི་ཕྱེད་འོས་འབབ་ཅན་གྱི་ལས་འགུལ་གྱི་དབྱེ་ཁག་ ཁ་པ་(Category B) རང་ལུ་ཚུད་དེ་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་ཡང་ལས་འགུལ་འདི་ལས་བརྟེན་ཏེ་སྤང་སྟོབ་ས་ཁོངས་ནང་ཕྱོད་མེད་མི་མེད་དང་ ཡང་ན་ སྤང་སྟོབ་ས་ཁོངས་ཀྱི་མཐའ་སྐོར་ཏེ་འཛོལ་སྤང་སྟོབ་ས་ཁོངས་ལུ་བརྟེན་ཕྱོད་མེད་མི་མེད་ ཡང་ན་ གཤམ་ཅན་གྱི་མཐའ་སྐོར་གནས་སྤངས་ཀྱི་ས་ཁོངས་ཚུ་ལུ་གཞོན་པ་འབྱུང་ནི་ཉེན་ ཁ་ཡོད་པ་ད་ གཤམ་སྤྱིད་གཞོན་པ་འབྱུང་པ་ཅེན་ གཞོན་ཉེན་ཚུ་དམིགས་གསལ་ས་གནས་ནང་རྒྱུམ་ཅིག་འབྱུང་ནི་དང་ གཞོན་ཉེན་མར་པ་རྒྱབ་ནི་དང་ རྩ་མེད་ཡང་གཏང་ཚུགས་པ་ཡིན།

དེ་འབད་མ་ལས་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་ཁྲིའི་ཆོ་སྲོག་མ་དངུལ་ཐོག་ལུ་ རྒྱབ་སྐྱོར་འབད་ཡོད་པའི་ལས་འགུལ་དང་ལས་ལྷ་ཚུ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་ མི་ཕྱེད་གཉིས་ལུ་ཡུན་བརྟན་གྱི་པན་པ་ཡོད་པ་བཟོ་བ་གི་མ་ཚད་ འབྲུག་རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་ཁྲིའི་ཆོ་སྲོག་མ་དངུལ་གྱི་སྤྱིད་བྱས་ལམ་སྟོན་དང་འབྲིལ་ ཐབས་ལུ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་མི་ཕྱེད་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་དགོང་ད་ མི་དམངས་གྲོས་བསྡུན་དང་ ཏུས་དང་ཏུས་སུ་མི་དམངས་ལུ་གསང་ བ་བཤད་ནི་འདི་དགོང་ཡིན།

རང་བཞིན་གནས་སྤངས་དང་མི་ཕྱེད་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ སྤྱི་ཁྲིའི་དང་སྲོག་ཆགས་རྒྱན་ལམ་ཚུ་ནང་ལས་ལྷ་ཚུ་འབད་བའི་སྐབས་ ཐབས་ལམ་ དང་བཟང་སྟོང་ཚུ་གསལ་སྟོན་འབད་མ་ཡིན་པ་ད་ འདི་ཡང་ལས་ལྷ་འི་གདམ་སེལ་ལམ་ལུགས་དང་འབྲིལ་ཏེ་ཡིན། གདམ་སེལ་འབད་ཡོད་པའི་ལས་ལྷ་གི་ རང་ལས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་མི་ཕྱེད་གཞོན་ཉེན་ཡོད་པའི་ལས་ལྷ་ཚུ་གི་དོན་ལུ་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་མི་ཕྱེད་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་ གཞི་བཟོ་དགོ། འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ ལས་ལྷ་འགོ་མ་བཅུགས་པའི་ཏེ་མ་གཞི་བཅུགས་འབད་བའི་སྐབས་དང་མཇུག་བསྐྱུལ་ད་ལུ་ མཐའ་འཁོར་ གནས་སྤངས་འཛིན་སྐྱོང་དང་གཞོན་ཉེན་མར་པ་གི་ཐབས་ལམ་ཚུ་བཅུགས་དགོཔ་ཡིན། དེ་འབད་མ་ལས་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ ལས་ལྷ་ མི་ཕྱེད་ ལཱ་འགན། བད་སྟོང་དང་སྟན་ལྷ། དེ་ལས་ལྷ་རྟོག་ལམ་ལུགས་ཚུ་གི་སྐོར་ལས་འབྲེལ་བཤད་ཁ་གསལ་ཚུད་དགོཔ་ཡིན། འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ལུ་ གཤམ་གཏོགས་འབད་དགོ་པའི་ཁོ་གུང་ཡོད་མི་ཚུ་གི་ཉོག་བཤད་ཚུ་ཚུད་དགོ་པའི་ཁར་ ཁོ་གུང་ཡོད་པའི་མི་ཚུ་གི་དོན་ལུ་གཤམ་གཏོགས་འཆར་གཞི་དགོ། གཤམ་ གཏོགས་འཆར་གཞི་འདི་ནང་ ཁོ་གུང་ཡོད་མི་ངོས་འཛིན་འབད་ནི་དང་གཤམ་གཏོགས་འབད་ནིའི་ལམ་ལུགས་ དེ་ལས་གཤམ་གཏོགས་ཀྱི་ཏུས་ཚུད་དང་ བཅའ་སྤྱི་ཚུ་ཚུད་དགོཔ་ཡིན། སྤྱི་ཁྲིའི་དང་སྲོག་ཆགས་རྒྱན་ལམ་ཡིན་ཚད་ཚུ་གི་མཆར་གཞི་ལས་ལྷ་དང་འབྲིལ་ཏེ་ དུན་ཐོ་དང་སྟན་ལྷ། བསྐྱར་ཞིབ། ཚུམ་ དབྱུད་འབད་ནི། དེ་ལས་ མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་མི་ཕྱེད་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འདི་ལོ་བསྟར་བཞིན་དུ་ཏུས་མཐུན་བཟོ་དགོཔ་ཡིན།

ཕིབ་སུ་རི་དྲགས་སྤང་སྟོབ་ས་ཁོངས་ གྱི་དོན་ལུ་སྤྱི་ལོ་ ༢༠༢༡ རང་མཐའ་འཁོར་གནས་སྤངས་དང་མི་ཕྱེད་འཛིན་སྐྱོང་འཆར་གཞི་འབད་དགོཔ་ཡོད་པའི་ ལས་ལྷ་ཚུ་ཡང་།

༡༥ བོང་གོ་ཤེད་འོག་ལས་ཕིབ་སུ་ཚུན་གྱི་ ཉེན་སྤང་བསྟོར་གྱི་ལམ་ཉམས་བཅོས་འབད་ནི།

༢༥ ཕིབ་སུ་སྤྱི་ཁྲིའི་འཛིན་ཡིག་ཚད་ནང་ཚུག་ཏེན་རྒྱབ་ནི།

༣༥ ཡོང་ག་ཀྱར་མཚོ་དང་ཆར་མོ་མཚོ་ དེ་ལས་ཡོང་ག་བ་ཏེ་མཚོ་ཚུ་ནང་རི་དྲགས་སེམས་ཅན་ཚུ་ཚུ་འབྱུང་ས་ལེགས་བཅོས་འབད་ནི། ཕིབ་སུ་དང་ནི་ཅུ་ལ་ སྤྱི་ཁྲིའི་ཡིག་ཚད་གི་ས་ཁོངས་ནང་ རི་དྲགས་སེམས་ཅན་ཚུ་ཚུ་མཐའ་ཁོ་སའི་ས་ཁོངས་ལེགས་བཅོས་འབད་ནི།

༤༥ མཐའ་སའི་རྩ་ཐང་ཉམས་བཅོས་དང་འཛིན་སྐྱོང་འབད་ནི།